

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

УДК 373

DOI 10.31494/2412-9208-2018-1-3-85-94

The didactic and methodological principles of future teachers' preparation to the modeling of modern lesson at primary school

Дидактико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до моделювання сучасного уроку в початковій школі

Lyudmila Koval,

doctor of pedagogical sciences,
professor

<https://orcid.org/0000-0002-2935-8722>

Людмила Коваль,

доктор педагогічних наук, професор

Olga Popova,

candidate of pedagogical sciences,
associate professor

<https://orcid.org/0000-0002-4338-592X>

poi2009bam@ukr.net

Ольга Попова,

кандидат педагогічних наук, доцент

Marina Nesterenko,

graduate student

<https://orcid.org/0000-0003-3005-5910>

nesterenko_marina1988@ukr.net

Марина Нестеренко,

аспірантка

*Berdiansk state pedagogical
university*

✉ 4 Schmidta St.,

Berdiansk, Zaporizhzhia region,

71100

*Бердянський державний педагогічний
університет*

✉ вул. Шмідта, 4

м. Бердянськ, Запорізька обл.,

71100

Original manuscript received September 07, 2018

Revised manuscript accepted November 12, 2018

ABSTRACT

In the article we attempt to characterize the modern elementary school teacher, who must meet the requirements of the New Ukrainian schools the ability to organize the educational process in terms of variability. To do this, future teachers during training should acquire didactic and methodical knowledge and skills. The article analyzes the theoretical foundations of supply teacher in the educational process of elementary school – knowledge of laws, principles, basic categories, nature, content, structure, forms and methods. Methodical preparation of future teachers to the modeling of the lesson in terms of variability of primary education involves the formation of pedagogical thinking, the ability to create and creatively use modern educational technologies taking into account the subject of the specifics. The subject of a separate research was to develop in students an integrated, didactic-methodical skill to create models of lessons taking into account the specifics of the subject, goals and objectives, educational and training functions in conditions as close to a specific educational reality.

Considerable attention is spared to the analysis of different sources that expose development of technological potential of professional preparation of future teachers to

the design of lesson in the conditions of variety of primary education. Among basic certainly such: firstly, necessity of stimulation and motivation of educational-cognitive activity of students (stowage of plan of work, discussion of ways of gaining end); secondly, importance of actualization of supporting knowledge (implementations of exercises, that are necessary for opening of new knowledge, fixing of difficulty); thirdly, accenting of attention is on the study of new material (raising of difficulty, opening of new knowledge, primary fixing (mastering) of knowledge); fourthly, expediency of forming of abilities, skills and methods of actions (application of new educational material in the known and new terms, and also at creative level) and control, correction and evaluation, that envisages the analysis of pre-arranged, realization of ways of gaining end, experiencing of situation.

Keywords: *preparation of future teachers of initial school, design of lesson, in the conditions of variety of initial school, didactics aspects of professional preparation of future teachers of initial school, methodical aspects of professional preparation of future teachers of initial school, technological potential of teachers.*

Вступ. Реалізація ідей Нової української школи потребує сучасного вчителя, здатного організувати ігрову, проектну і дослідницьку діяльність учнів в умовах варіативності. Це означає, що молодші школярі мають право самостійно визначати своє робоче місце, яке може змінюватися впродовж дня; приймати самостійні рішення, усвідомлюючи при цьому їх наслідки. Головним механізмом упровадження варіативності визнається педагогіка партнерства, для якої характерним є подолання інертності, розвиток критичного мислення, перехід на якісно новий рівень побудови взаємовідносин між учасниками освітнього процесу. На жаль, нові реалії сьогодення не достатньо відображені в професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.

Методи та методика дослідження – розкрити дидактико-методичні аспекти фахової підготовки майбутніх учителів до моделювання уроку в умовах варіативності початкової освіти.

Результати та дискусії. Проблема професійної підготовки майбутніх учителів до моделювання уроків в умовах варіативності початкової освіти у вітчизняній науковій літературі подається різноаспектно: характеристика загальнодидактичної складової змісту освітнього процесу (В. Бондар, О. Савченко, П. Гусак, О. Бігіч, Н. Воскресенська, О. Коханко, Н. Максименко І. Колеснікова, І. Шапошнікова та ін.); висвітлення методичних і технологічних засад моделювання уроку (Н. Бібік, О. Біда, М. Богданович, М. Вашуленко, Л. Коваль, А. Коломієць, О. Комар, Л. Кочина, О. Онопрієнко, Л. Петухова, О. Савченко, С. Скворцова та ін.).

Вдосконалення *дидактичної* складової змісту професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи висвітлюється в працях В. Бондаря, П. Гусака, І. Колеснікової, І. Шапошнікової та ін. Зокрема, розроблена В. Бондарем модульно-рейтингова теорія і технологія дидактичної підготовки вчителя початкової школи охоплює всі складові розвитку особистості майбутніх педагогів: теоретичну, практичну, а також індивідуально-особистісну. На думку вченого, студенти в процесі навчання мають засвоїти загальнодидактичні закони, принципи, основні категорії; знання про сутність освітнього процесу, його зміст, структуру,

особливості різних типів уроків; сформувати вміння визначати мету в системі уроків, добирати відповідні методи навчання контролю, урахувуючи критерії оцінювання навчальних досягнень молодших школярів [Бондар, 2005]. Заслугою на особливу увагу ідея В. Бондаря про впровадження в дидактичній підготовці майбутнього вчителя таблиці-матриці для створення уроку, яка відображає етапи уроку, рівні засвоєння знань та основні компоненти освітнього процесу, що розгортаються у вигляді навчальних ситуацій.

Ефективність вивчення дидактики початкової школи на засадах системного підходу експериментально довів П. Гусак, звертаючи особливу увагу на засвоєння студентами теорії навчання, що буде надійним підґрунтям для формування в них уміння планувати діяльність учнів на уроці [Гусак, 1991].

Ідею про профільну спрямованість дидактики в контексті розвитку початкової освіти під час підготовки майбутніх учителів аргументовано відстоює І. Шапошнікова та окремо розробляє проблему їх здатності до проектування будь-якого уроку, де результатом є сформованість комплексних професійних умінь [Шапошнікова, 1993].

Про актуальність взаємозв'язку дидактичної та методичної складових у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи першими наголошували в науковій школі академіка В. Бондаря з метою координації діяльності викладачів дидактики і фахових методик початкового навчання для усунення дублювання матеріалу в різних програмах фахових навчальних дисциплін. Предметом окремих досліджень було формування в студентів інтегрованих дидактико-методичних умінь створювати моделі уроків з урахуванням специфіки навчального предмета, його мети і завдань, виховної та навчальної функцій в умовах, максимально наближених до конкретної педагогічної реальності.

Отже, для якісної підготовки майбутнього вчителя до моделювання уроку в умовах варіативності початкової освіти необхідні, по-перше, знання загальнодидактичних законів, принципів, основних категорій, сутності освітнього процесу, змісту, структури, можливих форм і методів його організації і, по-друге, дидактико-методичні вміння здійснювати це.

Незважаючи на те, що дослідники обстоювали ідею профільної спрямованості дидактики, яку навіть було виокремлено в навчальну дисципліну в процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи, проте бракувало ґрунтовних підручників і посібників. Першою науковою працею, яка повністю відповідала вимогам до методичного забезпечення цього навчального курсу, була "Дидактика початкової школи" Олександри Савченко – підручник, побудований на засадах гуманізму, дитиноцентризму, ідеї особистісно орієнтованого підходу до навчання молодших школярів.

Спеціально розробляючи проблему сучасного уроку в початковій школі, академік О. Савченко звертала увагу на взаємозв'язок навчального, розвивального й мотиваційного компонентів пізнавальної

діяльності учнів. Вона переконувала в необхідності оновлення уроку на основі впровадження педагогіки співробітництва, партнерства, що передбачало, по-перше, залучення молодших школярів до визначення цілей і завдань уроку; по-друге, здатність учителя організувати навчальний діалог, поступово формуючи в учнів уміння запитувати; по-третє, створювати ситуації вільного вибору навчального завдання, що сприяє формуванню в молодших школярів самооцінки, наполегливості та почуття власної гідності. Проблема підготовки вчителя до організації уроку розглядалася О. Савченко як поєднання дидактичної та методичної складових, середовища суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що ґрунтується на співпраці, співтворчості педагога з учнями; зворненні ефективного емоційного благополуччя, індивідуального розвитку особистості дитини, її здібностей, інтересів та потреб.

Методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів до моделювання уроку в початковій школі з урахуванням предметної специфіки висвітлюються в наукових працях М. Богдановича, Н. Глузман, Л. Коваль, О. Комар, Л. Кочиної, Г. Лишенко, С. Логачевської, О. Онопрієнко, С. Сворцової та ін. (методика навчання математики); Л. Варзацької, М. Вашуленка, О. Вашуленко, М. Захарійчук, Г. Коваль, В. Науменко, М. Наумчук, К. Пономарьової, О. Савченко, О. Хорошковської та ін. (методика української мови та літературного читання); О. Біди, Т. Байбари, Н. Бібік, Н. Коваль, Л. Нарочної та ін. (методика навчання природознавства); І. Веремійчик, В. Тименко (трудове навчання) тощо.

М. Богданович під час планування уроку математики комбінованого типу, методичні засади якого розкриваються ним у спеціальному навчальному посібнику, концентрує увагу вчителя на врахуванні етапів процесу навчання молодших школярів, а саме: актуалізація знань та вмінь, пояснення нового матеріалу, закріплення вивченого, вправлення, самостійна робота. Особливу роль автор відводить прикладам роботи педагога й учнів над новим навчальним матеріалом, зокрема розв'язування простих і складених текстових задач, нумерація цілих невід'ємних чисел; операції додавання і віднімання, множення і ділення тощо [Богданович, 2004].

Натомість Л. Кочиною був представлений інший підхід у структуруванні комбінованого уроку математики в початковій школі – блочний. На її думку, доцільніше планувати урок, урахуовуючи інтеграцію різних змістових ліній (блоків) навчальної дисципліни: питання нумерації, арифметичні дії над числами; геометричний, алгебраїчний, задачний матеріал; величини тощо. Як переконує вчена, кожен блок має власну логіку вивчення, методика викладання, систему вправ та послідовність, що потребує постановки специфічної навчальної мети для досягнення загального результату уроку [Кочина, 2006].

Лінгвометодичні засади моделювання уроку в початковій школі були в полі зору вчених Л. Варзацької, М. Вашуленка, О. Вашуленко, І. Гудзик, М. Захарійчук, Г. Коваль, О. Мартиненко, В. Науменко,

М. Наумчук, К. Пономарьової, О. Савченко, О. Хорошковської та ін. Так, структурування уроків читання в початковій школі, на думку М. Вашуленка, має здійснюватися відповідно до таких особливостей: період навчання (добукварний, букварний, післябукварний тощо); дидактична мета (ознайомлення з новим твором чи узагальнення вивченого); контингент учнів (у 1-му класі переважає ігрова діяльність, у 2-4 класах – робота з текстом) тощо. Оскільки провідною є робота над текстом, як стверджує вчений, то виробленню в молодших школярів якості свідомого читання має підпорядковуватися весь урок (читання, перечитування й бесіда за змістом тексту, у вигляді залучення дітей до діалогу, групової, творчої роботи тощо).

Традиційно, уроки літературного читання, які передбачають первинне ознайомлення учнів з жанровими особливостями тих чи інших текстів (казки, оповідання, вірша, байки і т. ін.), як переконує О. Савченко, мають іншу структуру: під час визначення мети і завдань учитель сконцентрує увагу на практичному засвоєнні учнями нового літературознавчого поняття і цьому підпорядкує провідні методи і прийому роботи над змістом твору того чи іншого жанру. Дещо по-іншому побудовані уроки так званого «жанрового маркування»: урок-казка, урок-мандрівка, урок-драматизація та ін., оскільки враховуються такі загальні вимоги: 1) провідний метод і особливості змісту навчального матеріалу; 2) обсяг і оригінальність додаткової інформації; 3) можливості використання відповідного обладнання; 4) місце цього уроку в системі інших; 5) прогнозування способів оцінювання результатів досягнень учнів [Савченко, 2012: 340-341].

Власне бачення вирішення проблеми інтегрованих уроків у початковій школі, зокрема рідної мови і мовлення, подає Л. Варзацька, де вона звертає увагу на ефективність поєднання мовної роботи з опрацюванням художніх текстів, природознавчою діяльністю тощо. Пропонуючи типологію інтегрованих уроків мови і мовлення, вчена надає перевагу тематичній організації навчально-пізнавальної діяльності (“Я – у світі природи”, “Я – у світі культури”, “Я – серед людей” та ін.), справедливо стверджуючи, що цей підхід мотивує молодших школярів до пізнання граматичних абстракцій та словесної творчості, а мистецьке, жанрове багатство текстового матеріалу сприяє розширенню їх словникового запасу та формуванню культури мовлення. У структурі інтегрованого уроку мови й мовлення Л. Варзацька виділяє три етапи: 1) формування задуму висловлювання (орієнтування в умовах спілкування й планування тексту); 2) створення тексту (усно й письмово); 3) виразне читання (розповідання) складених творів, редагування, обговорення, зіставлення з творами письменників чи зразком, складеним учителем. Така інтеграція мовно-літературного матеріалу, по-перше, дає можливість забезпечити комплексний підхід до формування в учнів початкової школи всіх видів мовленнєвої діяльності, а по-друге, – дає змогу позбутися зайвої теоретизації, властивій традиційним урокам мови.

З точки зору компетентнісної орієнтованості освітнього процесу в умовах двомовності початкової школи вчені (І. Гудзик, О. Хорошківська) наголошують на важливості співвідношення мовної та мовленнєвої роботи. За цією ознакою вони радять розрізняти, по-перше, урок ознайомлення з мовним явищем (i/або правилом правопису) та розвитку відповідних мовних (правописних) умінь [Гудзик, 2007]. По-друге, урок з переважанням того чи іншого виду (підвиду) мовної діяльності: аудіювання, діалогічного мовлення, усного монологічного мовлення (переказ, твір), читання вголос, читання мовчки, письмового монологічного висловлювання (переказ, твір) тощо [Хорошківська, 2012].

Таким чином, розробляючи проблему підготовки майбутніх учителів до моделювання уроку в умовах варіативності початкової освіти, констатуємо, що у фундаментальних працях учених-методистів розкриваються різні аспекти структурування уроку з урахуванням предметної специфіки. Крім того, науковці переконані в тому, що повноцінно організувати освітній процес у початковій школі може лише педагог, який на належному рівні оволодів відповідними дидактико-методичними знаннями та вміннями, що є основою його професійної компетентності; сформував педагогічне мислення як здатність генерувати та матеріалізувати свої педагогічні ідеї у своєрідні технологічні конструкції.

Реалізація Державного стандарту початкової загальної освіти (2001, 2011), створеного на засадах гуманістичної освітньої парадигми, потребувала якісно нового вчителя, здатного організувати освітній процес, вільно вибираючи або самостійно створювати сучасні технології навчання для підвищення ефективності та результативності кожного уроку тощо. У зв'язку з цим активізувалися дослідження з проблеми формування *технологічного потенціалу* професійної підготовки майбутніх учителів до моделювання уроків в умовах варіативності початкової освіти. До наукових пошуків долучилися Н. Бібік, Н. Глузман, Л. Коваль, О. Митник, О. Овчарук, О. Онопрієнко, О. Пометун, Т. Пушкарьова, О. Савченко, С. Скворцова та ін. (застосування інноваційних технологій під час створення компетентнісно-орієнтованого уроку); Н. Баліцька, О. Комар, Н. Павленко, О. Пометун, Н. Руденко та ін. (підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій); А. Коломієць, В. Коткова, О. Нікулочкіної, Н. Олефіренко, Л. Петухова, О. Снігур, О. Співаковський, О. Суховірський, В. Шакоцько, О. Шиман та ін. (використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках у початковій школі) тощо.

У дисертаційному дослідженні Л. Коваль ґрунтовно розроблені основи технологічної підготовки майбутнього педагога як інтегрованого утворення, що відображає якісно нову характеристику функціонування такої дидактико-методичної системи, результатом якого є готовність до організації технологічного процесу навчання в початковій школі із застосуванням різних навчальних технологій. Учена доводить, що саме це створює умови для підвищення творчої та пізнавальної активності учнів, розвиває їх самоконтроль, дозволяє досягти результативності

навчання, сформувати міжпредметні та предметні навчальні компетентності.

Так, моделюючи компетентнісно-орієнтований урок математики комбінованого типу із застосуванням інноваційних технологій Л. Коваль і С. Сковрцова радять учителеві ураховувати: по-перше, необхідність стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів (складання плану роботи, обговорення шляхів досягнення мети); по-друге, важливість актуалізації опорних знань (виконання вправ, які є необхідними для відкриття нових знань, фіксація утруднення); по-третє, акцентування уваги на вивченні нового матеріалу (постановка утруднення, відкриття нового знання, первинне закріплення (засвоєння) знань); по-четверте, доцільність формування вмінь, навичок та способів дій (застосування нового навчального матеріалу у відомих та нових умовах, а також на творчому рівні) та контролю, корекції та оцінювання, що передбачає аналіз запланованого, усвідомлення шляхів досягнення мети, переживання ситуації успіху [Коваль, 2010].

Ознайомлюючи майбутніх педагогів з моделюванням уроків мистецтва в початковій школі за допомогою проектних технологій, так званого “візуального моделювання”, Л. Масол наголошує на можливості реалізації творчих здібностей учителя й учнів. Учена пропонує користуватися такими різновидами проектних візуальних моделей: технологічний план-ланцюжок (лінійно-схематичне зображення структурованої інформації, що відбиває покрокову послідовність етапів уроку); технологічна схема-конспект (просторово-схематичне зображення структури уроку з лаконічними словесними поясненнями, компактна форма якого дає загальне уявлення про взаємозв'язок основних компонентів змісту); технологічна карта (малюнок у вигляді конструктивної композиції або цілісного багатовимірного образу з опорними словами та символами, який «символьно» демонструє зміст і структуру майбутнього уроку). Отже, процес моделювання уроків мистецтва має потужну евристичну силу, оскільки сприяє оптимальному структуруванню навчального матеріалу й чіткій методичній організації освітнього процесу, а також спонукає вчителя до постійного вдосконалення [Масол, 2006].

Основними умовами підвищення ефективності підготовки майбутніх вчителів початкової школи до моделювання уроків із застосуванням інтерактивних технологій О. Комар називає такі: оновлення змісту психолого-педагогічних дисциплін на основі активної реалізації інтерактивного навчання, зокрема навчальних тренінгів; забезпечення атмосфери співробітництва; підвищення рівня методичної обізнаності викладачів щодо інтерактивних технологій навчання; доповнення змісту педагогічної практики завданнями, які передбачають використання інтерактивних технологій на уроках; створення студентами портфоліо інтерактивних уроків тощо [Комар, 2008]. Формування технологічного потенціалу підготовки майбутнього вчителя забезпечує його оволодіння технологічною компетентністю, яка полягає в готовності

організовувати сучасний освітній процес нової української школи в умовах її варіативності із застосуванням різних технологій.

Висновки. Таким чином, висвітлюючи дидактико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до моделювання уроку в початковій школі в умовах її варіативності, слід зазначити, що дидактична складова забезпечує формування в студентів системи загальнопедагогічних знань щодо організації освітнього процесу в початковій школі; уявлення про особливості структурування уроків різних типів; уміння діяти в різних професійних ситуаціях відповідно до наукових підходів і принципів. Методична складова спрямована на розвиток у майбутніх педагогів умінь моделювати та проводити уроки відповідно до предметної специфіки. Розвиток технологічного потенціалу сприяє становленню в студентів здатності моделювати урок в умовах варіативності початкової освіти із застосуванням доцільних навчальних технологій; прогнозувати можливі труднощі в процесі педагогічної взаємодії та шляхи їх подолання.

Література

1. Богданович М. В. Урок математики в початковій школі: навчальний посібник / М. В. Богданович, Н. О. Будна, Г. П. Лищенко. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 280 с.
2. Бондар В. Дидактика : підручник для студ. вищих пед. навч. закл. / Володимир Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 262 с.
3. Гусак П. М. Підвищення ефективності засвоєння майбутніми учителями теорії навчання як системи (на матеріалах підготовки вчителів початкової школи) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Петро Миколайович Гусак. – К., 1991.
4. Гудзик И.Ф. Компетентностно ориентированное обучение русскому языку в начальных классах (в школах с украинским языком обучения) / Ирина Филипповна Гудзик. – Черновцы : Букрек, 2007. – 496 с.
5. Коваль Л.В. Система професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування загальнонавчальних технологій / Коваль Людмила Вікторівна : дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки АПН України. – Київ, 2010. – 539 с.
6. Комар О. А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій. Теоретико-методичні аспекти : монографія / Ольга Анатоліївна Комар. – Умань: РВЦ «Софія», 2008. – 332 с.
7. Кочина Л. Особливості побудови уроку математики в початкових класах / Л. Кочина // Початкова школа. – 2006. – № 7. – С. 27-32
8. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. – Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2006. – 256 с.
9. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручн. / Олександра Яківна Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.
10. Хорошковська О.Н. Теоретико-методичні засади навчання української мови і мовлення у школах I ступеня з мовами викладання національних меншин України : монографія / Ольга Назарівна Хорошковська. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 160 с.
11. Шапошнікова І. М. Підвищення ефективності підготовки майбутніх вчителів початкової школи до проектування уроку : дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / Шапошнікова Ірина Миколаївна : КДПІ ім. М. П. Драгоманова. – К., 1993. – 149 с.

References

1. Bohdanovych M. V. Urok matematyky v pochatkovii shkoli: navchalnyi posibnyk / M. V. Bohdanovych, N. O. Budna, H. P. Lyshenko. – Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan, 2004. – 280 s.
2. Bondar V. Dydaktyka : pidruchnyk dlia stud. vyshchych ped. navch. zakl. / Volodymyr Bondar. – K.: Lybid, 2005. – 262 s.
3. Husak P.M. Pidvyshchennia efektyvnosti zasvoiennia maibutnimi uchyteliamy teorii navchannia yak systemy (na materialakh pidhotovky vchyteliv pochatkovoii shkoly) : dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Petro Mykolaiovych Husak. – K., 1991.
4. Hudzyk Y.F. Kompetentnostno oryentirovannoe obuchenye russkomu yazyku v nachalnikh klassakh (v shkolakh s ukraiyanskym yazykom obucheniyia) / Yryna Fylypovna Hudzyk. – Chernovtsy : Bukrek, 2007. – 496 s.
5. Koval L.V. Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoii shkoly do zastosuvannia zahalnonavchalnykh tekhnolohii / Koval Liudmyla Viktorivna : dys... d-ra ped.. nauk: 13.00.04 / Instytut pedahohiky APN Ukrainy. – Kyiv, 2010. – 539 s.
6. Komar O. A. Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovoii shkoly do zastosuvannia interaktyvnykh tekhnolohii. Teoretyko-metodychni aspekty : monohrafiia / Olha Anatoliivna. – Uman: RVTs «Sofia», 2008. – 332 s.
7. Kochyna L. Osoblyvosti pobudovy uroku matematyky v pochatkovykh klasakh / L. Kochyna // Pochatkova shkola. – 2006. – № 7. – S. 27-32
8. Masol L.M. Metodyka navchannia mystetstva u pochatkovii shkoli: posibnyk dlia vchyteliv / JI. M. Masol, O. V. Haidamaka, E. V. Bielkina, O. V. Kalinichenko, I. V. Rudenko. – X.: Vesta: Vydavnytstvo «Ranok», 2006. – 256 s.
9. Savchenko O. Ya. Dydaktyka pochatkovoii osvity : pidruchn. / Oleksandra Yakivna Savchenko. – K. : Hramota, 2012. – 504 s.
10. Khoroshkovska O.N. Teoretyko-metodychni zasady navchannia ukrainskoi movy i movlennia u shkolakh I stupenia z movamy vykladannia natsionalnykh menshyn Ukrainy : monohrafiia / Olha Nazariivna Khoroshkovska. – K. : Pedahohichna dumka, 2012. – 160 s.
11. Shaposhnikova I.M. Pidvyshchennia efektyvnosti pidhotovky maibutnikh vchyteliv pochatkovoii shkoly do proektuvannia uroku : dys. kand. ped. nauk: 13.00.01 / Shaposhnikova Iryna Mykolaivna : KDPI im. M.P. Drahomanova. – Kyiv, 1993. – 149 s.

АНОТАЦІЯ

У статті зроблено спробу схарактеризувати сучасного вчителя початкової школи, який має відповідати вимогам Нової української школи щодо вміння організувати освітній процес в умовах варіативності. Для цього майбутні педагоги під час професійної підготовки мають оволодіти дидактичними і методичними знаннями та вміннями. У статті проаналізовано теоретичні засади забезпечення вчителем освітнього процесу початкової школи – знання законів, принципів, основних категорій, сутності, змісту, структури, форм і методів. Методична підготовка майбутніх учителів до моделювання уроку в умовах варіативності початкової освіти передбачає сформованість їх педагогічного мислення, здатність самостійно створювати або творчо використовувати сучасні технології навчання з урахуванням предметної специфіки. Предметом окремих досліджень було формування в студентів інтегрованих дидактико-методичних умінь створювати моделі уроків з урахуванням специфіки навчального предмета, його мети і завдань, виховної та навчальної функцій в умовах, максимально наближених до конкретної педагогічної реальності.

Значна увага приділена аналізу різних джерел, які розкривають розвиток технологічного потенціалу фахової підготовки майбутніх педагогів до

моделювання уроку в умовах варіативності початкової освіти. Серед основних визначено такі: по-перше, необхідність стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів (складання плану роботи, обговорення шляхів досягнення мети); по-друге, важливість актуалізації опорних знань (виконання вправ, які є необхідними для відкриття нових знань, фіксація утруднення); по-третє, акцентування уваги на вивченні нового матеріалу (постановка утруднення, відкриття нового знання, первинне закріплення (засвоєння) знань); по-четверте, доцільність формування вмінь, навичок та способів дій (застосування нового навчального матеріалу у відомих та нових умовах, а також на творчому рівні) та контролю, корекції та оцінювання, що передбачає аналіз запланованого, усвідомлення шляхів досягнення мети, переживання ситуації успіху.

Ключові слова: підготовка майбутніх учителів початкової школи, моделювання уроку в умовах варіативності початкової школи, дидактичні аспекти фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи, методичні аспекти фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи, технологічний потенціал педагогів.